

Aan het City Journal stadsloket kunt u al uw vragen uit de stedelijke praktijk kwijt. Van openbaar groen tot wikeconomie, van veiligheid tot city marketing: City Journal weet raad.

Bij ons in de gemeente worden door de sociale dienst regelmatig huisbezoeken bij uitkeringsgerechtigden afgelegd. Is dat geen inbreuk op de privacy van burgers? Mag dit allemaal zo maar?

Huisbezoeken vinden regelmatig plaats. Toen in januari 2004 de nieuwe Wet werk en bijstand (Wwb) werd ingevoerd, zijn gemeenten vaker huisbezoeken gaan afleggen. Dit is begrijpelijk, omdat de hoogte van uitkeringen veelal samenhangt met de leefvorm van de bijstandsontvanger. Een bijstandsuitkering bedraagt voor een alleenstaande 70 procent van het minimumloon, terwijl dit voor samenwonenden 50 procent is. Bij een huisbezoek is snel te achterhalen of mensen gescheiden huishoudens hebben of niet. Op deze manier komt de gemeente relatief eenvoudig fraudegevallen op het spoor. Dit loont de moeite, want een tekort aan uitkeringsmiddelen moet door gemeenten zelf worden bijgelegd, terwijl ze een overschot mogen houden.

Aanvragers van een uitkering kunnen een huisbezoek als een grote inbreuk op hun privacy ervaren. De vraag is dan ook of een dergelijke inbreuk gerechtvaardigd is op grond van de privacywetgeving. Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en Fundamentele Vrijheden (EVRM) en de artikelen 10 en 12 van de Grondwet stellen grenzen aan de toelaatbaarheid van huisbezoeken. De rechter toetst een huisbezoek expliciet aan artikel 8 EVRM. Hij stelt zich daarbij steeds drie vragen:

- Is er een toereikende wettelijke grondslag om een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer te rechtvaardigen? (legaliteitsstoets)
- Wordt er een legitiem doel nagestreefd? (legitimiteitsstoets)
- Is de inbreuk noodzakelijk in de democratische samenleving? (noodzakelijkheidsstoets)

Als deze drie vragen bevestigend worden beantwoord, betekent dit dat een inbreuk niet ongrondwettelijk is. De legaliteitsstoets wordt standaard doorstaan, omdat de rechter vindt dat de artikelen 17 (inlichtingenplicht van de burger) en 53a (verstrekking en onderzoek gegevens) van de Wwb

een voldoende wettelijke basis zijn voor een huisbezoek. Ook vindt de bestuursrechter inbreuk legitiem, omdat daarmee wordt voorkomen dat personen misbruik maken van de solidariteit van anderen. De noodzakelijkheidstoets wordt echter niet standaard doorstaan. De bestuursrechter heeft bepaald dat hierbij per geval een afweging moet worden gemaakt. Inbreuk wordt noodzakelijk geacht als er een 'redelijk fraudevermoeden' is en er geen minder ingrijpende middelen beschikbaar zijn om de benodigde informatie te krijgen.

Over wat een 'redelijk fraudevermoeden' oplevert kan gediscussieerd worden. Verschillende bestuursrechters hebben zich hierover uitgelaten. Zo levert een anonieme tip van een buurman over de woon- en leefsituatie van een bijstandsaanvrager of

-ontvanger geen redelijk fraudevermoeden op. Het tegenwerken van het overleggen van de benodigde documentatie of het weigeren te antwoorden op vragen van de sociale recherche kan wel een redelijke grond zijn. Hetzelfde geldt voor het geven van onjuiste gegevens, verzwijging en het geven van uiteenlopende informatie. De rechter kent ook bijzondere betekenis toe aan het water- en elektriciteitsverbruik op het woonadres van belanghebbenden. Wanneer dit zeer laag is kan een redelijke grond voor een huisbezoek ontstaan. –

Ook een vraag?

Mail het de redactie: redactie@cityjournal.nl of surf naar de 48-uursvraagbaak op de website van Nicis Institute.

